

М.А.Дулати атындағы Тараз мемлекеттік Университеті

Абжаппарова Айдана Күнболқызы
Физика факультетінің 1 курс студенті

Сабақтың тақырыбы:

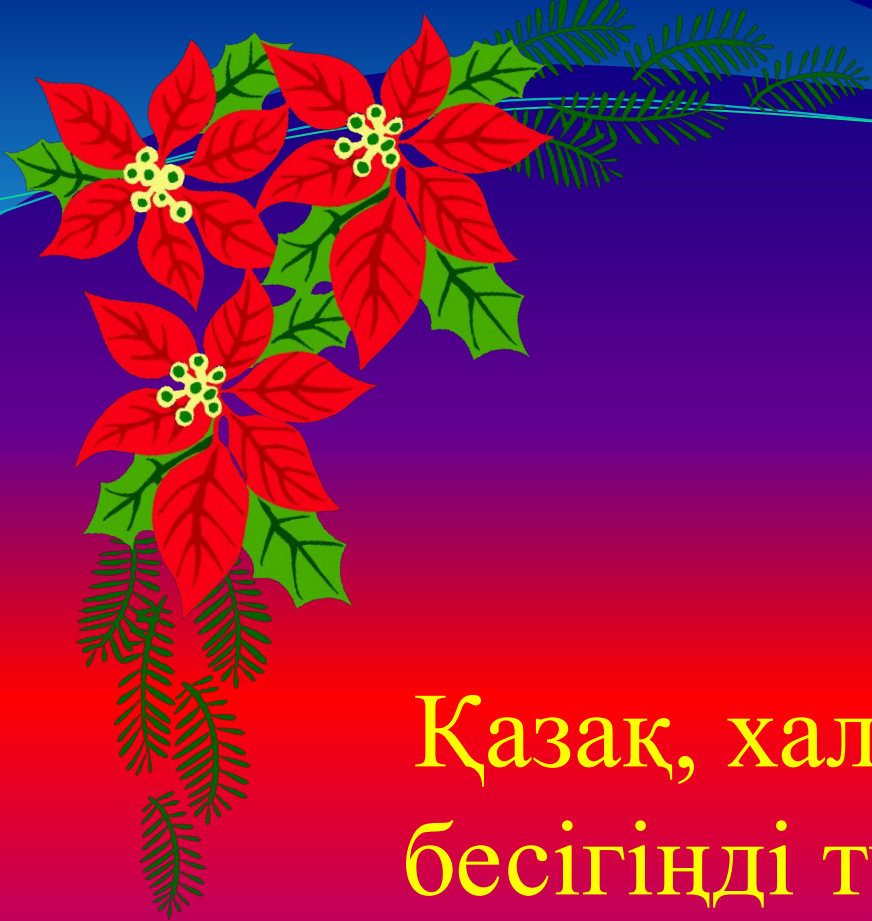
М.Әуезов “Абай жолы”
романы

М.О. Әуезов “Абай жолы” романы

Мақсаты:

- 1. М. Әуезовтың шығармалары мен өмірі туралы мәлімет беру. Романдағы кейіпкерлер тағдыры туралы түсінік беру, оқушылардың ойлау қабілеттерін арттырып, пікір айтуға дағдыландыру.**
- 2. Оқушылардың ой еркіндігін, пікірін саралай білуге, тиянақты сөйлей білуге дағдыландыру, өз бетімен ізденуге жетелеу.**
- 3. Жазушының шығармаларын оқытып, жалпы тіршілік атауының тұтастығын түсіндіріп, әдебиетке деген сүйіспеншілігін оятып, егеменді еліміздің жас ұрпақтарын жан-жақты жетілген адам атына лайықты азамат болып қалыптасуға тәрбиелеу.**

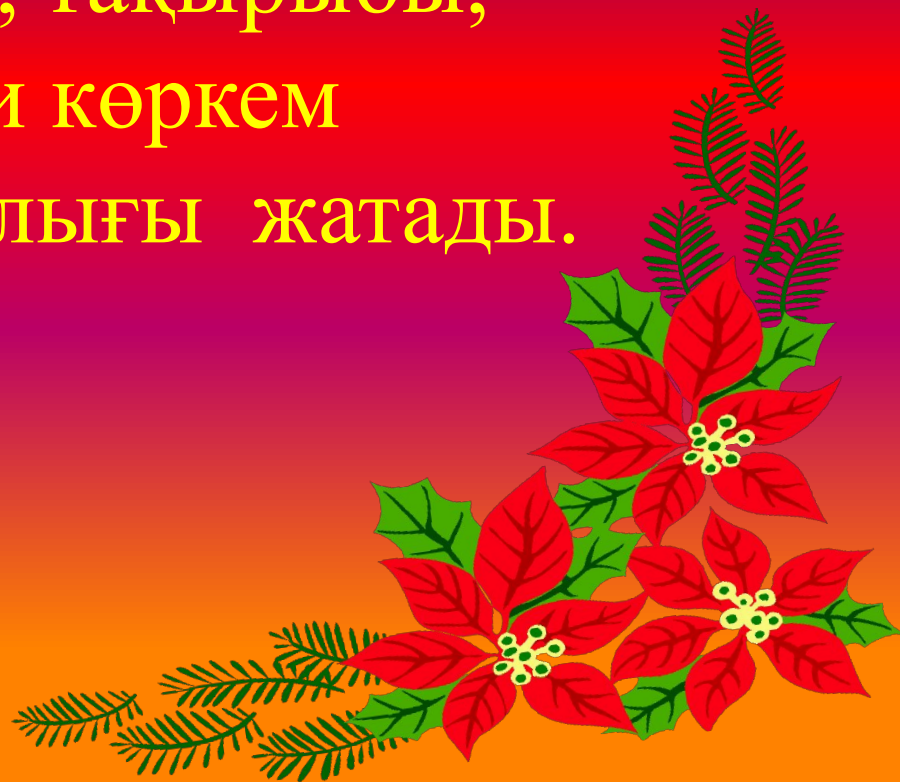

Қазақ, халіңді түзеймін десең,
бесігіңді түзе!

Бесігіңді түзеймін десең,
әйелдің халін түзе!

Эпикалық шығармаларға әңгіме, роман, эпопея, мысал, хикаят, жатады.

Эпикалық шығарма өзіне тән ерекшелігі олардың негізгі бір мазмұнға құрылуы, сюжет, композициясы, тақырыбы, көркем бейнелері, яғни көркем компоненттерінің барлығы жатады.

Сабақтың жоспары:

1. Автор – көркем туындыны жасаушы, көркем туындыны жазушы. Автор және көркем туынды.
2. Көркем шығарманың сюжеті, көтерген тақырыбы, проблематикасы
3. Көркем образдары, образдар галереясы

I Автор көркем туындыны жасаушы, жазушы. Автор және туынды

1. М.Әуезовтың өмірі, өскен ортасы
2. Өнеге мектебі, орыс –қазақ мектеп семинариясы, жоғарғы оқу орындары
3. Алғашқы кездегі шығармалары “Қорғансыздың күні”, “Адамдық негізі - әйел”, “Еңлік-Кебек”, “Жетім”, “Қараш-қараш”.
4. Драматургиясы – “Қаралы сұлу”, “Бәйбіше-тоқал”, “Қарагөз”.
5. “Абай жолы” – ғасырлық туынды

М.О. Әуезов 1897 жылы Семей облысы, Абай ауданында дүниеге келген. Алғашында атасы Әуезден мұсылманша сауат ашып, хат таниды. Төңкеріс қарсаңында Алаш қозғалысының Семейдегі жұмысына қатысады. 20-жылдары Ленинград университетінде, Ташкенттегі Орта Азия университетінің асперантурасында оқиды. Бұл жылдары М.Әуезов әлем әдебиеті үлгісімен терең танысып, жан-жақты, кемел білім алып шығады.

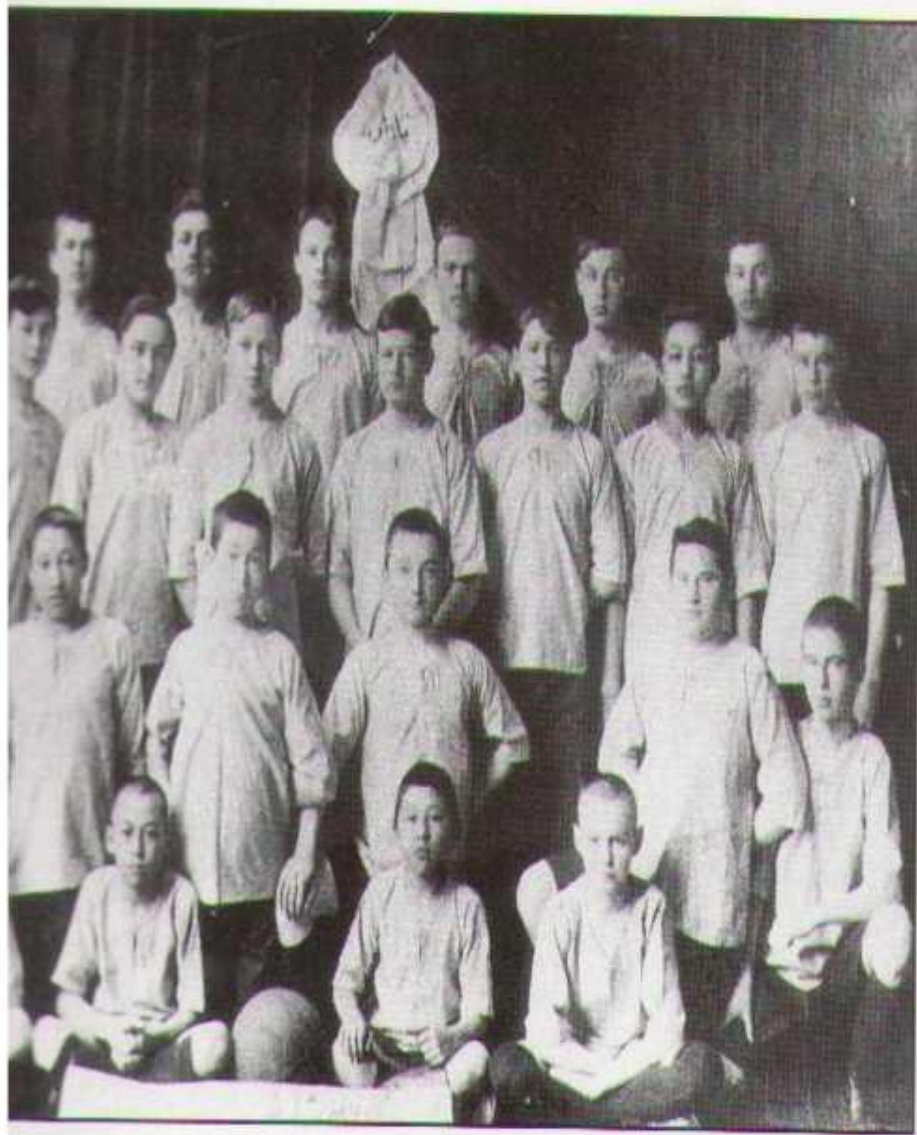

Жас Мұхтар үй іші мен
достарының арасында

М.Әуезов — семинария
оқушысы

Мұхтар — Семейдегі “Жарыс” футбол командасының мүшесі (үшінші қатарда оңнан екінші). 1914 ж.

Әуез қыстауының
алпысыншы жылдардағы
қалпы

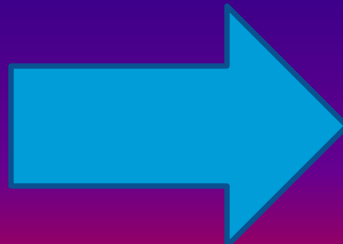
Әуез қыстауы. Осы үйде Мұхтардың балалық жастық шары өткен. Бұл қыстау кейіннен жөнделіп, жазушының мұражайына айналды

“Абай жолы” романы

1 том 1942 жылы

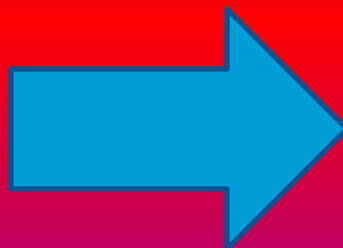
2 том 1947 жылы

1949 ж. Мемлекет
сыйлығы берілді

3 том 1952 жылы

4 том 1956 жылы

1959 ж. Лениндік
сыйлыққа ие болды

II Көркем шығарманың сюжеті, көтерген тақырыбы, проблематикасы

1 том

Қайтқанда
Қат-қабатта
Шытырманда
Бел-белесте
Өрде
Қияда

М.Өуезов
(1897-1961 жж.)

“Абай жолы”

романы

2 том

Тайғақта
Жайлауда
Еңісте
Оқапта
Асуда
Тарауда
Биікте

3 том

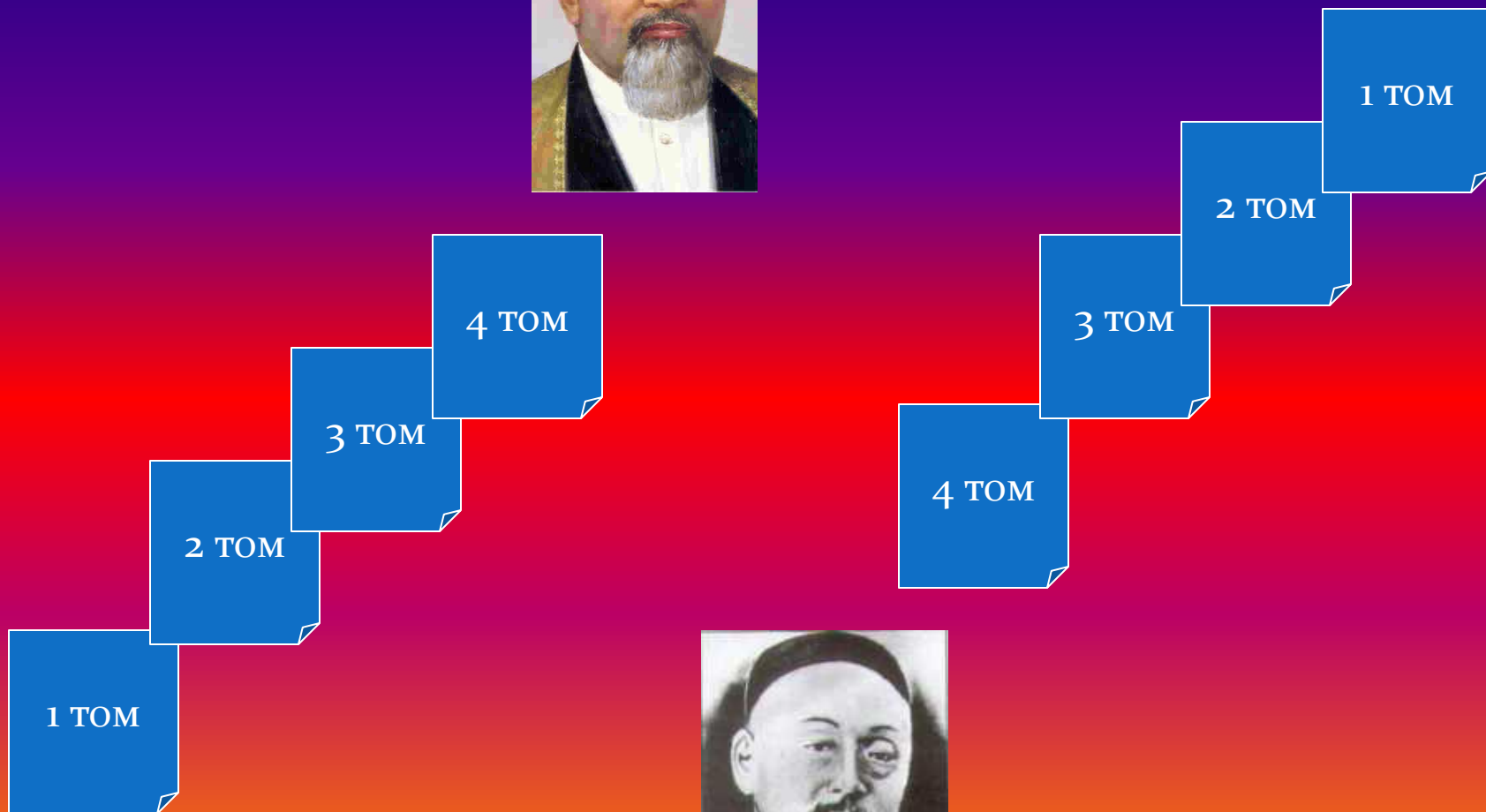
Абай аға
Кек жолында
Қарашығын
Өкініште
Қақтығыста
Қоршауда

4 том

Түн-түнекте
Күз-қияда
Қапада
Қастықта
Шайқаста
Жұтта

Абайдың өсу жолы

Құнанбайдың құлдырау жолы

III Көркем образдары, образдар галереясы. “Абай жолы” романындағы кейіпкерлер тобы

№	Тақырыбы	Кейіпкерлер
1	“Шыңға шыққан жас шынар”	Абай
2	“Адамның емес, ата ұлдары”	Құнанбай, Оразбай, Тәкежан (дәулетті адамдар)
3	“Аталының қорлығы қосқандар”	Дәркембай (кедей)
4	“Жарқ етпес қара көңілім”	Зере, Ұлжан, Тоғжан, Әйгерім, Ділдә
5	“Өмірге көзімді ашқан”	Пушкин, Толстой, Михаэлс

Романдағы Құнанбай әрекеті

Эпопеяның негізгі бөлімдері	Құнанбайдың іс-әрекеті
“Қайтқанда”	Кодар мен Қамқаны өлім жазасына кесуі. Қарашоқыда үкімді орындату
“Қат-қабатта”	Құнанбайдың аталас руларға өктемдігі. Жігітек, Бөжей ауылын шабуы
“Жолда”	Қарқаралыда мешіт салдыртуы Бөжейлердің Құнанбаймен татуласуы
Шытырманда	Абайды Құлыншакқа жіберуі Кәмшәт жайын, Абайдан естуі. Өз мойнына кінә алуы
“Бел-белесте”	Құнанбайдың Майбасар мен Құдайбердіні жазалаған жігітек аулын шабуға жиналуы. Құнанбайдың шегінуі
“Өрде”	Құнанбайдың Байсал қыстауына таласуы. Құнанбайдың Базаралыны жат көрмеуі, оны бағалай түсіне білуі. Абайға таққан үш кінә
“Тайғақта”	Құнанбайдың қажыға аттануы
“Оқапта”	Өз немересі Әмірді өлтірмек болуы. Ақшоқыда туған Абай әнінің Құнанбайға жат естілуі, әнге тиым салуы

М. Әуезов “Абай жолы” романындағы әйелдер бейнесі

“Қарашығым қоңыр
қозым...”

Абайдың аналары -
Зере мен Ұлжан

“Көзімнің қарасы”
Сүйген жарлары –
Тоғжан, Әйгерім

“Жолыңа жаным
кұрбан”
Бақытсыз
шерменделер –
Керімбала, Үмітей

“Сенсіз дүние маған
жоқ”

Мағрипа, Мәкен,
Салиха

“Қапастағы
еркелер”:
Салтанат,
Нұрғаным, Еркежан

“Күндестің аты –
күндес”:
Айғыз, Ділдә

Романдағы Абай әрекеті

Эпопеяның негізгі бөлімдері	Абай іс-әрекеті
“Қайтқанда”	Әке қолындағы қаннан үркеді, қатты шошиды. Ауырып қалады
“Қат-қабатта”	Шөже өнеріне сүйсінеді, әрі әкесі үшін қатты ұялады. Шындықты мойындайды
“Жолда”	Алғаш рет әкесінің қаталдығына қарсы шығады
Шытырманда	Тоғжанды сүйе тұра, ескілікке қарсы шыға алмайды
“Бел-белесте”	Әкесінің Бөжей аулына істеп отырған әділетсіздігін бетке басады
“Өрде”	Ескілікке қарсы шыға алмайды, әке тілін алмай, Бөжейге ас береді, елге аты тарайды
“Қияда”	Жұттан кедей аулын қорғайды. Орыс әдебиетіне бой ұрып, өз бетінше оқи бастайды. Әкесіне тойтарыс береді.
“Тайғақта”	Абайдың Дәркембайды жұбатуы, Әйгерімді кездестіруі. Әйгерімге үйленуі
“Жайлауда”	Майбасардың кедей-кепшікке істеп отырған зорлығына тыйм салуы
“Еңісте”	Абайдың Пушкинді оқуы. Ласовский, Андреевтермен пікірлесуі. Михайловпен кездесуі. Достық
“Оқапта”	Әмірді ажал тырнағынан арашалауы. Қансонарда өлеңінің тууы
“Биікте”	Пушкинді аударуы. Татьянаның зарын Әйгерімнің әсем әнімен қазақ сахарасына танытуы
“Эпилог”	Абай – ақын. Абай өлеңдерінің халық арасына таралуы.

Өлең – сөздің патшасы, сөз сарасы,
Қиыннан қиыстырар ер данасы.
Тілге жеңіл, жүрекке жылы тиіп,
Теп-тегіс жұмыр келсін айналасы

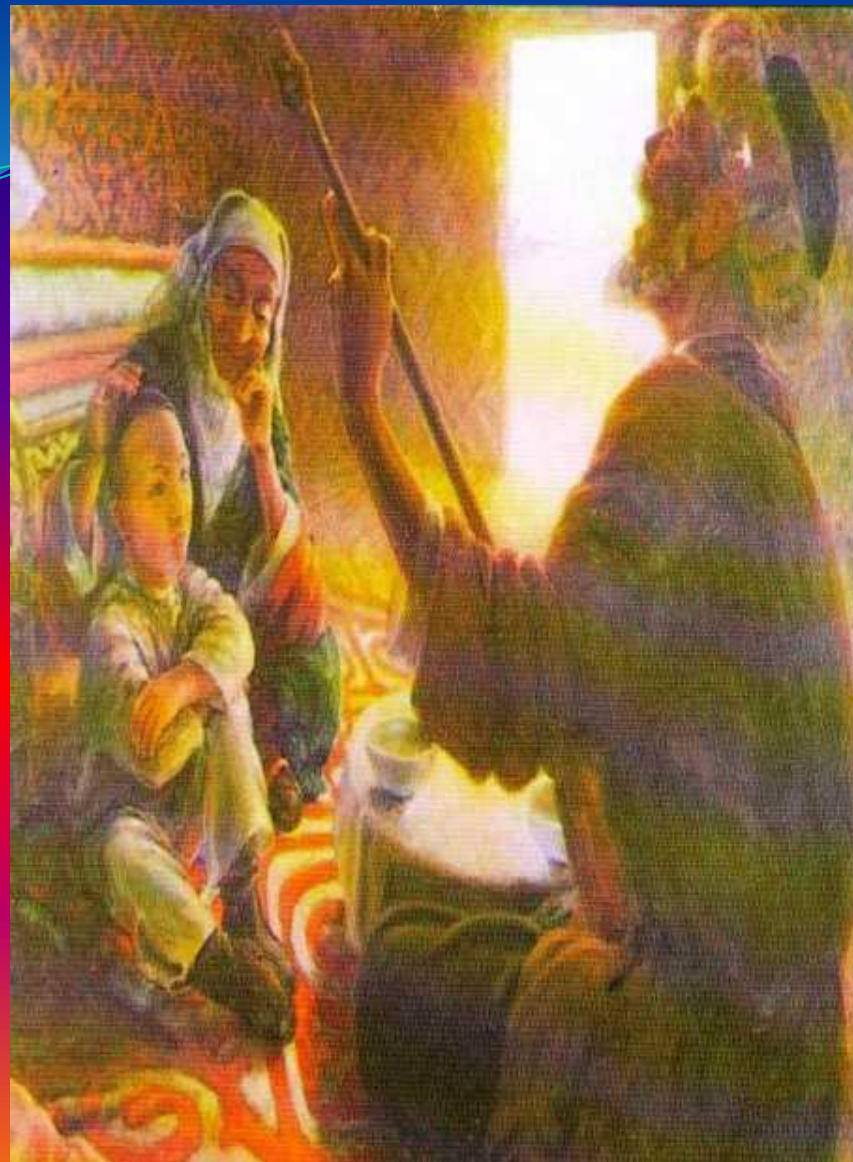

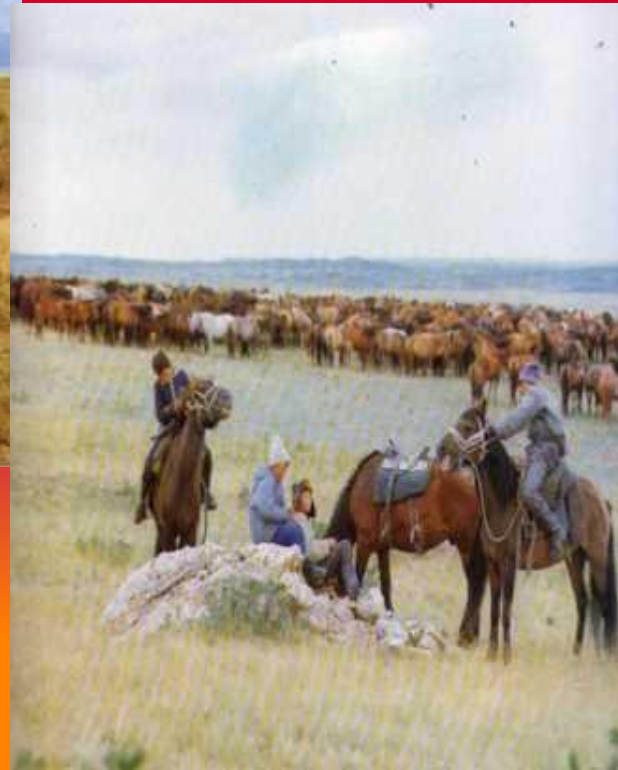
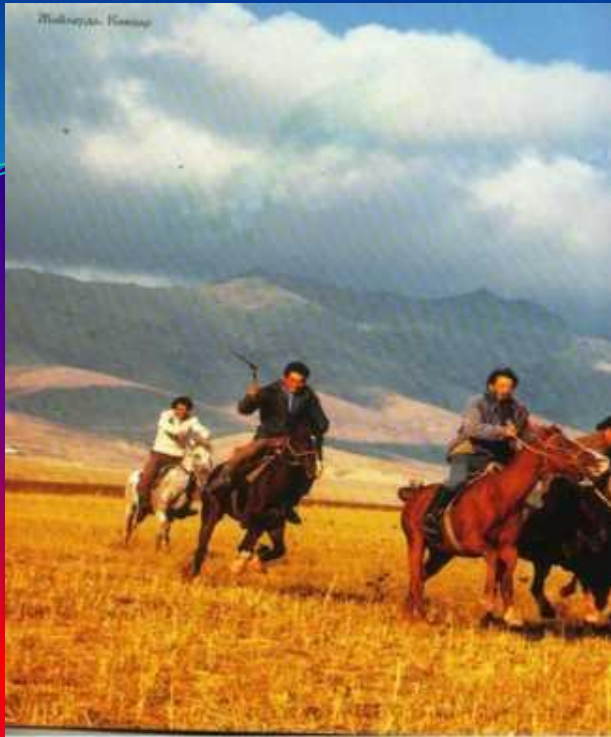
Шын хакім, сөздің асыл – баға жетпес,
Бір сөзің мың жыл жүрсе дәмі кетпес.
Қарадан хакім болған сендей жанның,
Әлемнің құлағынан әні кетпес.

М.

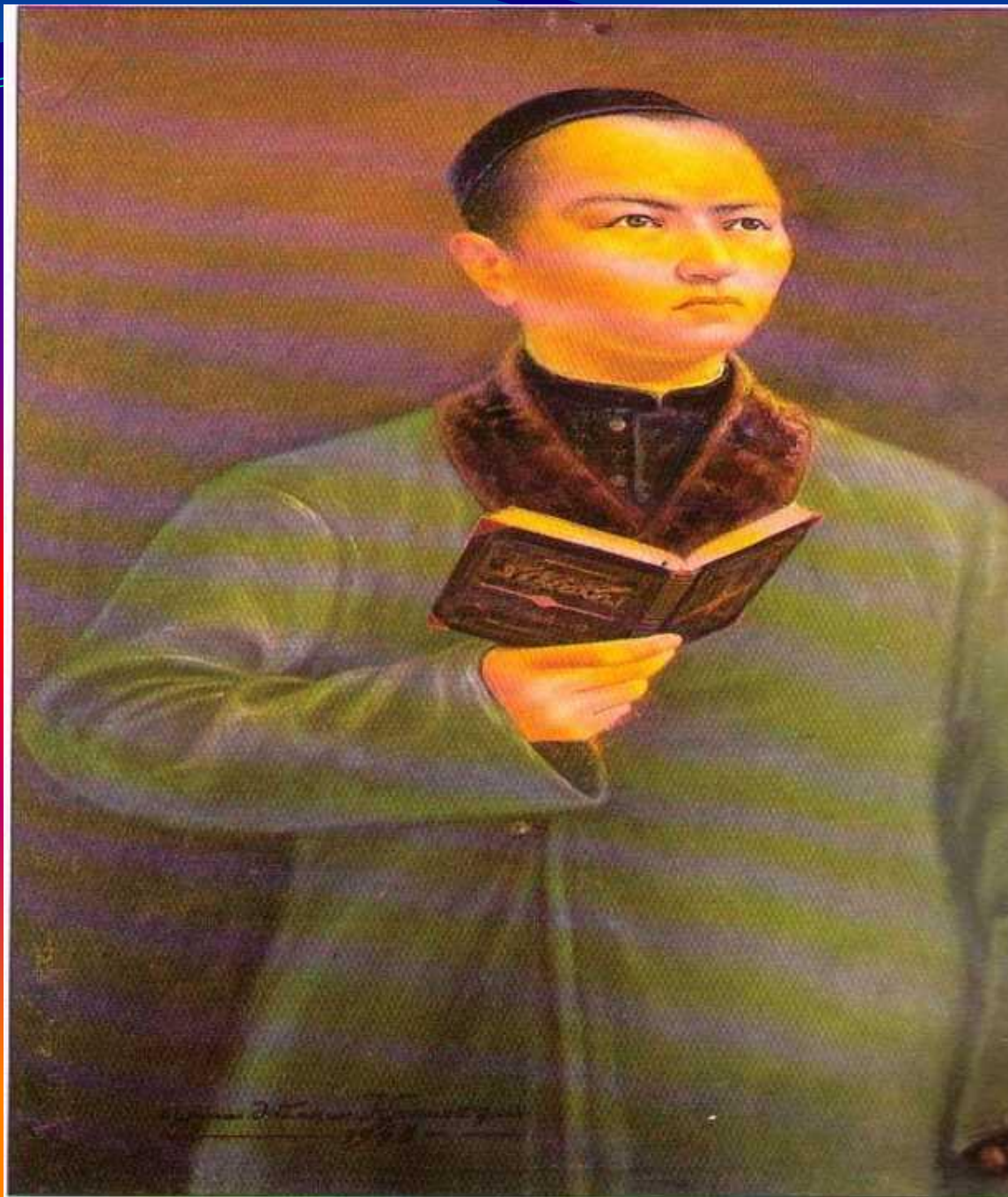
Жұмабаев

4-слайд

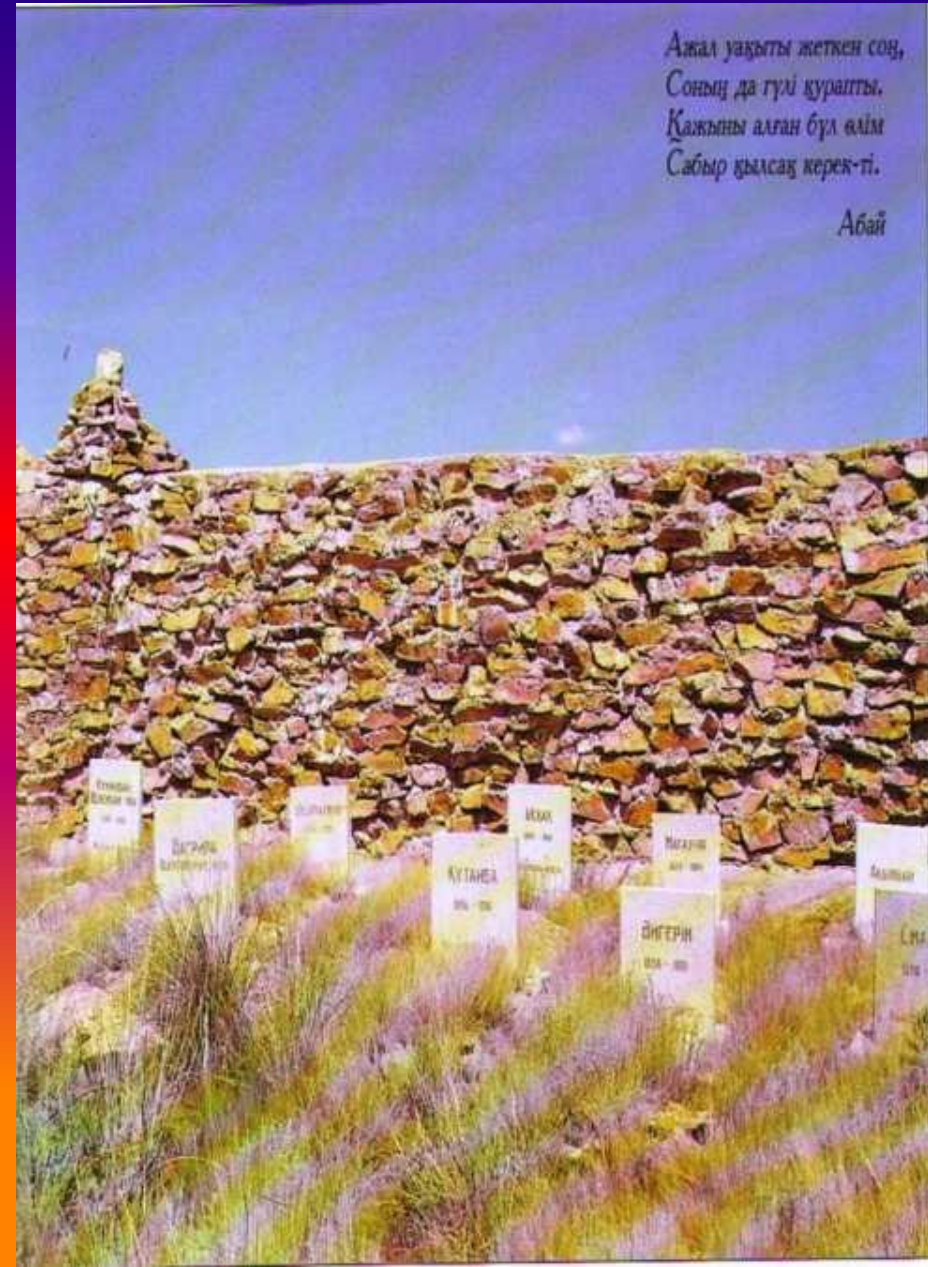

5-слайд

Ажал уақыты жеткен соң,
Соның да гүлі қурапты.
Қажыны алған бұл өлім
Сабыр қылсаң керек-ті.

Абай

9-слайд

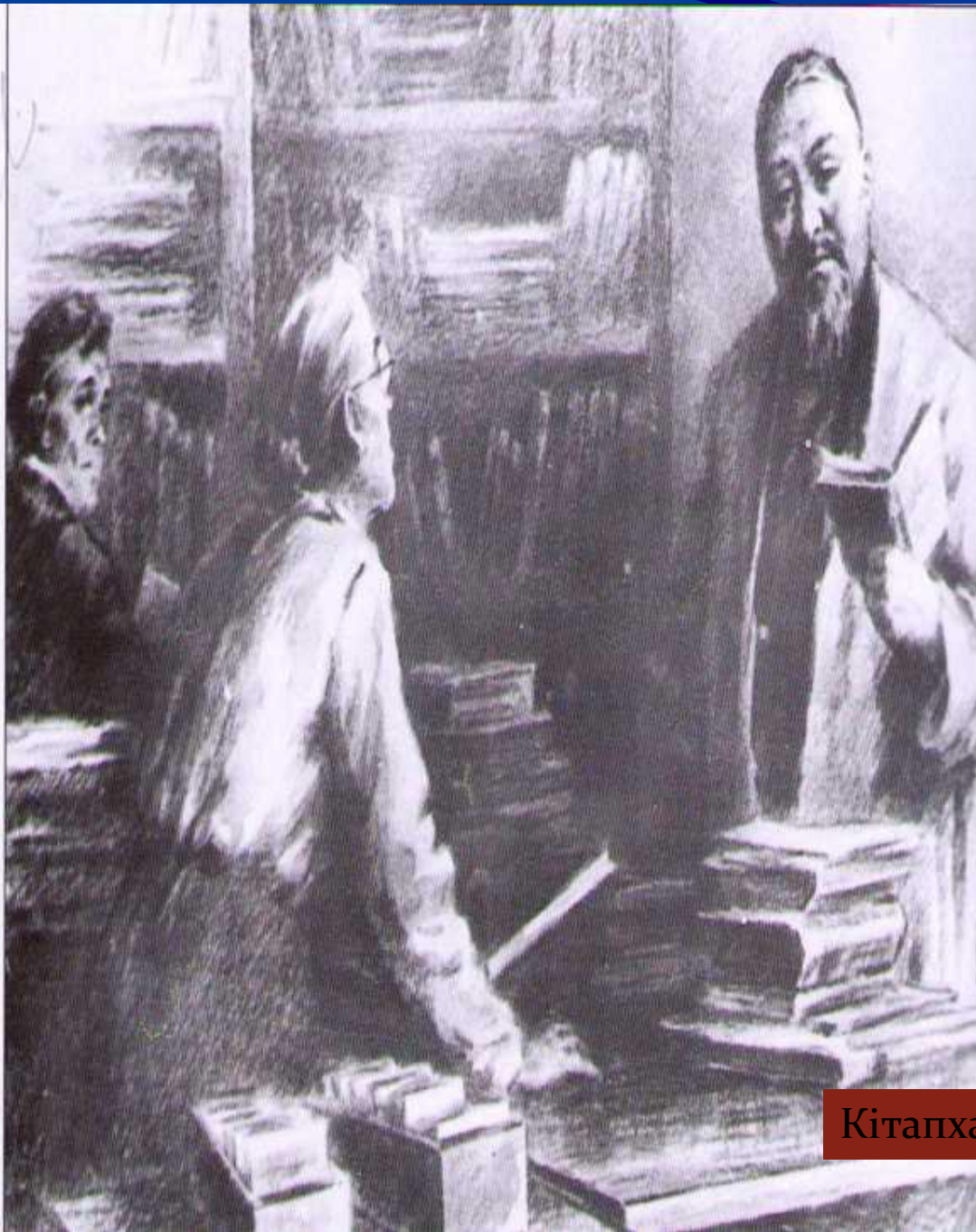
Оспан Құнанбайұлы (оң жақтағы бірінші)

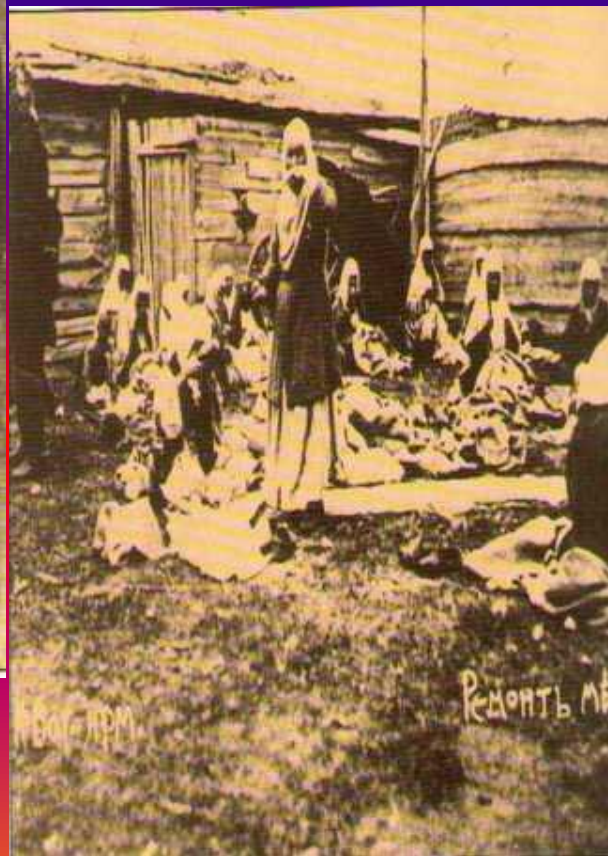
Абайұлы Әбдірахман

II-слайд

Кітапханадағы Абай

Қалың елім, қазағым, қайран жұртым

А.Байтұрсынов

М.Жұмабаев

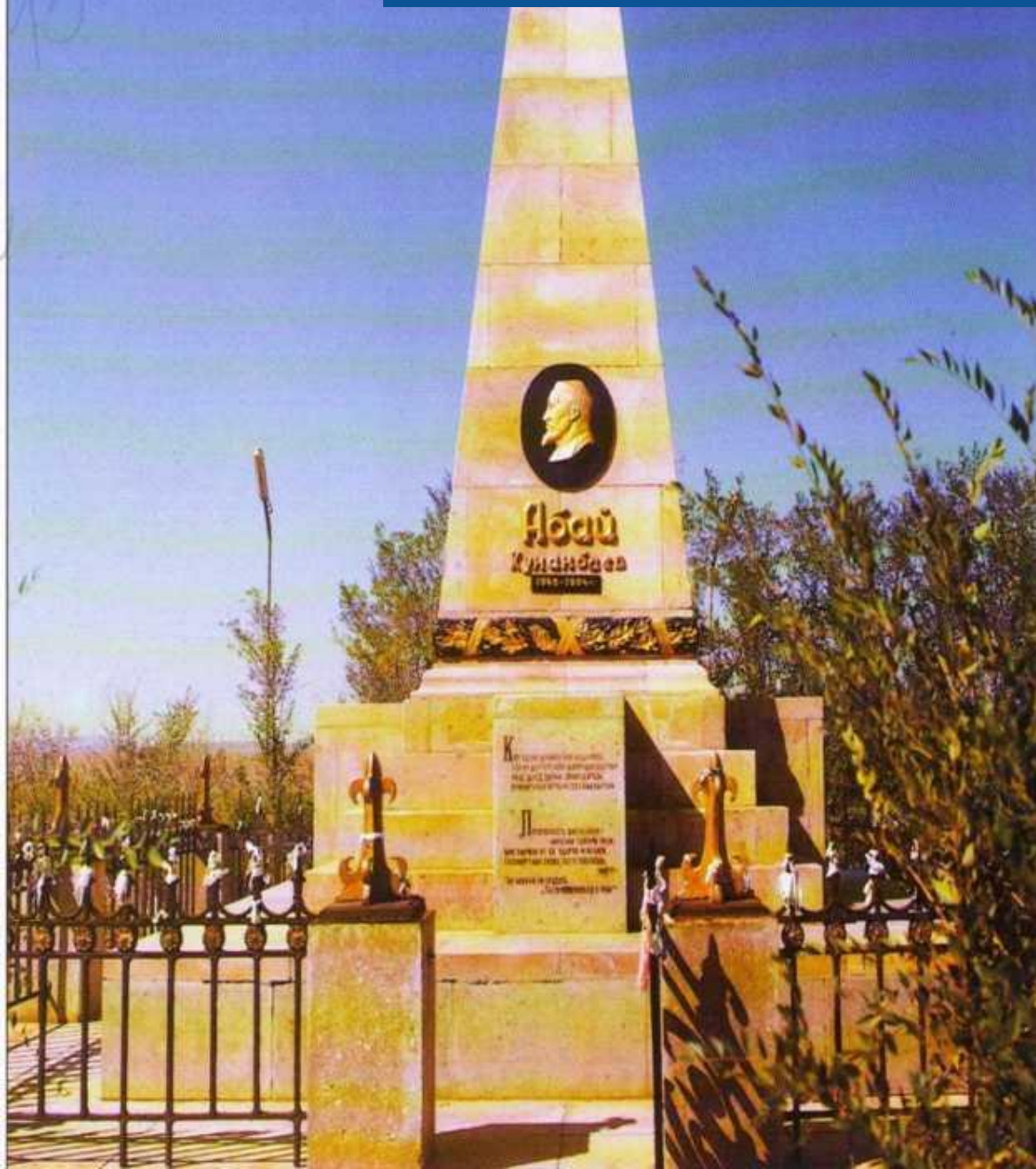
С.Торайғыров

Абай ізбасарлары

Абайдың көзін ашқандар

Өлсем, орным - кара жер сиз болмай ма?

15-слайд

**Абайды таныту арқылы біз
Қазақстанды әлемге танытамыз, қазақ
халқын танытамыз. Абай әрқашан
біздің ұлттық ұранымыз болуы тиіс.**

Н.Ә.

Назарбаев

Абай поэзиясы

Табиғат
лирикасы

Махаббат
лирикасы

Халық-
мұңы
лирикасы

Өнер
лирикасы

Білім –
ғылым
лирикасы

Мінез
лирикасы

Ой толғау стратегиясы

Жүрегімнің түбіне терең бойла,
Мен бір жұмбақ адаммын, оны да ойла
Соқтықпалы, соқпақсыз жерде өстім,
Мыңмен жалғыз алыстым, кінә койма.

Ғұмырдария стратегиясы

Қазақтың ұлы ақына Абай Құнанбаевтың өмір жолын зерттеген Абай танушылар: Мұхтар Әуезов, Зейнолла Қабдолов, Қажым Жұмалиев.

Мұхтар танушылар: Кәкен Оразалин, Мекемтас Мырзахметов, Дүкенбай Досжанов “Мұхтар жолы” романын жазған.

“Абай жолы” романын орыс тіліне аударып, жазған орыстың жазушысы Соболев.

“Абай жолы” романы 54 тілге аударылған.

**НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ!**